NVE
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Bergen, 17.04.2020

FNF Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftsorganisasjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftsinteressene i fylket. Per i dag er det 10 organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, Norsk Ornitologisk Forening Hordaland fylkeslag, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT) og Voss Kajakklubb. Sammen representerer organisasjonene rundt 40.000 medlemmer i fylket.

Denne uttalen sendes på vegne av Bergen og Hordaland Turlag og Naturvernforbundet Hordaland.

Innspill Øvre Alsåker kraftverk – planendring | Ullensvang herad Saksnummer 201003462

FNF Hordaland frarådet den opprinnelige søknaden og er av den oppfatning at omsøkte planendring burde vært vurdert som et alternativ i søknaden fra 2013. FNF Hordaland oppfatter planendringssøknaden som mangelfull. Det mangler oppdaterte konsekvensvurderinger av endringene. Kunnskap og krav til konsekvensutredninger er vesentlig endret siden området ble befart for nesten 11 år siden. Summen av vassdragstekniske inngrep er høy i området og regionen for øvrig. Alsåkerelvi er på tross av utbygging i nedre del et vassdrag med store kvaliteter. Verneverdiene er trukket frem i arbeidet med supplerende vern i 2003/2004. FNF Hordaland anser planendringssøknaden som en søknad som krever en ny avveiing basert på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. FNF Hordaland råder NVE til å ikke godkjenne planendringssøknaden.

Slik vi forstår planendringssøknaden så er det ikke aktuelt å bygge ut kraftverket i tråd med gjeldende konsesjonen. Det er bra. Planendringen vil medføre mindre inngrep – og FNF Hordaland er enig med Fylkesmannens vurderinger til planendringssøknaden i så måte. Men planendringen skulle vært vurdert under punkt 3.17 i den opprinnelige søknaden.

Planendringssøknaden må sees sammenheng med at opprinnelig konsesjon bortfaller 1.12.2020 dersom ikke konsesjonæren enten påbegynner arbeidet eller søker NVE om fristforlengelse. FNF Hordaland argumenterer for at planendringssøknaden i praksis også er en søknad om forlengelse av igangsettelsesfristen.

FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV HORDALAND
Tverrgt. 4, 5017 Bergen
Hordaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/hordaland
Org. nr.: 918 407 855

«En søknad om fristforlengelse i utgangspunktet skal følge samme saksbehandlingsregler som en ordinær søknad og ved vedtak om fristforlengelse må kunnskapsgrunnlaget oppdateres.» Ole Kristian Fauchald, FNI og professor i offentlig rett, UiO

Da er vår forståelse at planendringssøknaden er en søknad som krever en ny avveiing basert på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Planendringssøknaden oppleves som mangelfull og det er flere feil i det korte dokumentet som tyder på at man har hatt dårlig tid. På førstesiden refereres det til feil kommune og man alternerer på kotehøyde for inntak mellom 380, 475 og 480.

Dermed blir ikke spørsmålet om omsøkte endringer betyr mindre inngrep enn opprinnelig konsesjonsgitt løsning. Fordi det gjør den, men det er også slik at fordelene er mindre. Uansett må direktoratet gjøre en ny vurdering basert på oppdatert kunnskapsgrunnlag (jf. KU-forskriften §28) og oppdaterte retningslinjer opp mot kriterier for konsesjon i vannressurslovens §25:

«Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet.

Når et tiltak er av varig karakter eller av andre grunner kan få mer langsiktige virkninger, skal kravet i første ledd være oppfylt på lengre sikt»[1]

Vi ønsker også å oppfordre NVE til å legge ut fullstendig informasjon og dokumentasjon i konsesjonsdatabasen ved planendringssøknader, og det bør også framgå i konsesjonsdatabasen hva som er høringsfristen - selv ved avgrensede høringer.

Samlet last og oppdatert kunnskapsgrunnlag

Er 12 GWh årlig en stor nok fordel veid opp mot de langsiktige negative virkningene av enda et vassdragsteknisk inngrep på Folgefonnhalvøya? Fylkesmannen i Hordaland konkluderte i en oppsummering i 2017 at det knapt er plass til mer vannkraft, spesielt i de fylkene som har bidratt mest.[2] Det er relevant med vurderinger av samlet last av vannkrafttekniske inngrep både på Folgefonnahalvøya, men også på en større regional skala. Det kan ikke være slik at samlet last vurderingene etter NML §10 i praksis er at vassdrag enten er utbygd eller vernet.

Siden området ble befart en julidag i 2009 er det påvist at naturmangfold ikke ivaretas tilstrekkelig av konsesjonssystemet. Det krever spesialkompetanse for både å finne og identifisere naturmangfold og for noen grupper er det spesielt vanskelig. I 2015 gjennomførte Biofokus og Miljøfaglig Utredning etterundersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging på bestilling av NVE. Resultatet var nedslående.[3] Basert på funnene som ble gjort er det utarbeidet faktaark som skal hjelpe en kartlegger å finne moser og lav og slik øke sjansen for at en kartlegging gjenspeiler områdets faktiske biologiske mangfold.

[1] https://lovdata.no/lov/2000-11-24-82/§25
[2] https://www.nrk.no/vestland/meiner-det-ikkje-er-plass-til-fleire-kraftverk-i-norske-elver-1.13892609
[3] http://publikasjoner.nve.no/rapport/2015/rapport2015_102.pdf

Tverrgt. 4, 5017 Bergen
Hordaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/hordaland
Org. nr.: 918 407 855

I 2018 kom det ny revidert veileder for småkraft ved Korbøl (NVE) og Hoel (Miljødirektoratet).[4] Annen førende informasjon er også oppdatert som rødlister for arter og naturtyper oppdatert i hhv 2015 og 2018. Det er vesentlige endringer i konfigurasjonen og da må det gjennomføres en ny vurdering av natur- og miljøkonsekvenser. Endringssøknaden mangler beslutningsrelevant kunnskap om virkningen av endringene som er foreslått.

Under befaringen i 2009 ble en fosseprøytsone ved Aldal kartlagt. Her ble det påvist en del næringskrevende arter og det ble også påpekt at det var potensial for flere. Forum for natur og friluftsliv Hordaland har tidligere bekostet kartlegginger i Øystese og senest i Kvanndalselva i forbindelse med konsesjonssøknaden for Folkedal II. Systemet kan ikke være slik at det er opp til organisasjoner å påse at kunnskapsgrunnlaget er tilfredsstillende. Når det gjelder fossesprøytsonen ved Aldal må det gjøres en ny vurdering også fordi det i OEDs vedtak som opprettholdt konsesjonen vises til betraktelig restvannføring for lokaliteten. Disse forholdene er i foreslått konfigurasjon endret.

Myr – rørgaten vil krysse to myrer – det vises til i planendringen at «*de øverste 250 m vil gå i ny trase, 50 m langs elven og 200 m over en myr til den møter konsesjonsgitt rørtrase*», denne traseen er ikke utredet. Traseen berører naturtyper hvor det foreligger ny kunnskap og nye vurderinger etter rødlisten ble oppdatert i 2018. Delvis mangelfull utredning kombinert med foreldet informasjon gjør at det er behov for ny konsekvensutredning for å kunne ta stilling til spørsmålet om «vesentlige virkninger for miljø og samfunn», jf. KU-forskriften §26.

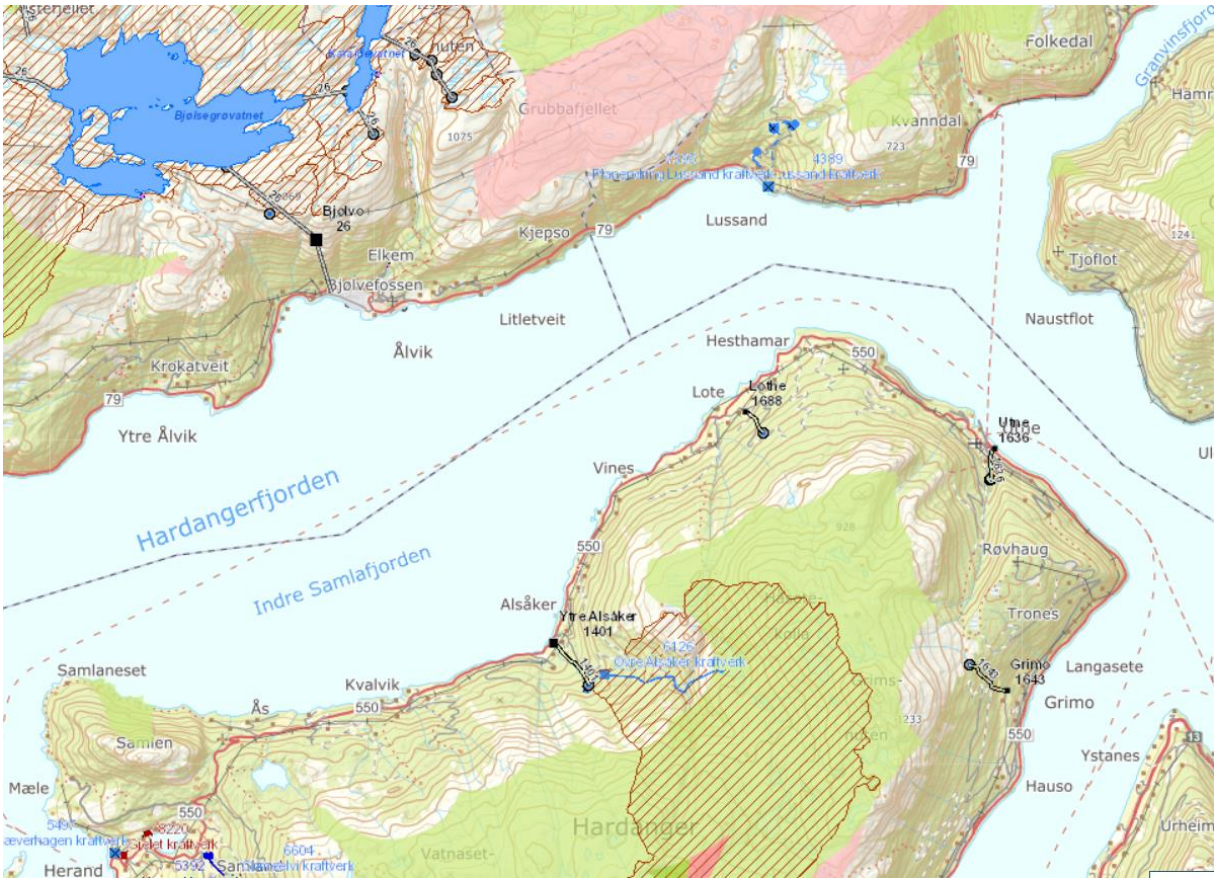
I sum - NVE må sikre at området gjennomgås på nytt av personell med relevant kompetanse i tråd med ansvaret direktoratet har etter §27 i KU-forskriften.

Siden konsesjonsvurderingen til direktorat og departement er det kommet **nye styringssignal om viktigheten av å ivareta myr som et karbonlager.** Først og fremst gjennom endringen i jordloven i 2019 som skal stanse nydyrking av myr. Jo mindre fornybar kraft prosjektet vil generere jo vektigere blir argumentet om klimagassutslipp ved eventuell drenering av myr. Sagt på en klarere måte, jo mindre fornybar kraft et prosjekt produserer jo mindre myr kan man tillate at tiltaket påvirker. Dette er ikke synliggjort som et aspekt ved vurderingene som er gjort tidligere. Karbonlagring i norske økosystem er en naturlig del av karbonets kretsløp og når vi skaper nye kilder og i tillegg reduserer naturens evne til lagre karbon påvirker vi begge sider av ligningen. NINA har i sitt temahefte om karbonlagring i norske økosystem påpekt at det er både nødvendig og mulig å restaurere myr i Norge. Tall fra 2013 viser at utslipp fra myr tilsvarte 10% av Norges totale utslipp.[5]

Forumet mener at NVE må vurdere tiltakets konsekvenser for myr og at dette tillegges vekt i et forenklet klimaregnskap. Dette er spesielt relevant i en slik sak hvor den fremste fordelen av tiltaket er produksjon av ny fornybar kraft.

[4] http://publikasjoner.nve.no/veileder/2018/veileder2018_06.pdf
[5] https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/2650166/76.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tverrgt. 4, 5017 Bergen
Hordaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/hordaland
Org. nr.: 918 407 855

Figur 1: Hentet fra Miljøstatus og viser overordnet vannkraftutbygginger i området og hvordan en utbygging vil påvirke INON areal i område.

Tidligere vurderinger opp mot verneplan:

Det har siden Alsåkerelvi ble vurdert til Supplering av verneplan i St.prp. nr 75 (2003-2004) blitt gitt konsesjon til et kraftverk i nedre deler. Men beskrivelsen av vassdraget i overnevnte dokument er likevel relevant:

9.9.2 047/2 Alsåkerelvi (V.nr. 047.4Z)
Kommune(r): Ullensvang
Nedbørfelt: 21,4 km2
Urørt natur: 93 %
SP-kategori/gruppe: –
Nasjonale laksevassdrag: –

Alsåkerelvi ligger nord på Folgefonnhalvøya og drenerer mot nordøst til Ytre Alsåker i Hardangerfjorden. Vassdraget har et maritimt klima med milde vintre og relativt mye nedbør. Skoggrensen ligger ca. 600 moh. Høyeste topp er Gråfjellet (1371 moh.) i sør. Den korte avstanden mellom fjord og høyfjell gir store kontraster i landskapet. Flere vann ligger i høydenivået 1132 – 661 moh. Elva faller relativt bratt ned mot fjorden, stedvis som foss, og utgjør lokale landskapselementer. Former knyttet til fluviale prosesser og skredprosesser er intakte. 80 % av feltet har fjellheier. Nedre del er dominert av furu, mens bjørk vokser lenger opp. Rikere innslag av lauvskog langs vassdraget og sidebekker har særlig interesse. Viktige naturtyper er bekkekløfter, fossesprøytsoner og naturlig fisketomme vann. Flere fuglearter antas å hekke. En villreinstamme holder til i området. Hele 93 %

ligger mer enn 1 km fra inngrep. Det går skogsvei i de nederste 2 km, men berører ikke elvestrengen. Kraftledning krysser feltet ved utløpet til fjorden. Ut over dette er nedbørfeltet urørt.[6]

Vernevurderingen for Alsåkerelvi beskriver en villreinstamme, men reinsdyra som er her skal være utsatt - "tamrein". Bestanden er beskrevet i viltet i Jondal: "*På nordlege del av Folgefonnhalvøya er det ei lita rein-"stamme" som stammar frå utsetjing av tamrein. Bestanden tel i dag truleg i underkant av 50 dyr. Dyra har for det meste tilhald i Jondal og Ullensvang kommunar, men er òg sporadisk innom Maurangerfjella, nord i Kvinnherad*"

Figur 2: Bergsgjelet - Bergsgjelet ligger overfor ny plassering for inntak FOTO: Nicolas Rodriguez, Bergen og Hordaland Turlag

Vannforskriften og naturmangfoldloven

Vassdraget er allerede bygget ut med et kraftverk i nedre del med inntakskote på 220 m og en produksjon på i underkant av 20 GWh. Vi ber NVE på ny å vurdere en utbygging i henhold til vannforskrifens §12. Hvor inngrep i myr inkluderes i avveiingen.

Etter natumangfoldloven § 10 ser vi det som relevant å vurdere belastningen på Alsåkerelvi (vassdraget som økosystem) i lys av omsøkt tiltak og gitt utbyggingen i nedre del. Vi har tidligere påpekt samlet last på området og regionen som et nivå veiledningen til loven også peker på, det er også relevant og vise til en sumvirkningsvurdering etter vannressursloven § 25 på selvstendig grunnlag med utgangspunkt i lasten av tyngre, tekniske inngrep på vassdragsnatur i regionen. Dette ser vi i Ot. prp. nr. 39 (1998-1999) hvor det legges vekt på i en merknad til vannressurslovens §25: "Selv om minstekravet er oppfylt, og tiltaket alene ikke har store skadevirkninger, kan det begrunne

[6] https://www.regjeringen.no/contentassets/c4ff6620056d4b8a9b071d10601ebd72/no/pdfs/stp200320040075000dddpdfs.pdf

Tverrgt. 4, 5017 Bergen
Hordaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/hordaland
Org. nr.: 918 407 855

et avslag at sumvirkningen av mange slike tiltak som kan forventes i fremtiden, til sammen vil ha det».

Nedbygging av natur har en pris

> Når det gjelder nedbygging av natur er det fortsatt slik at «forurenser slipper å betale»-prinsippet som gjelder. Dagmar Hagen NINA[7]

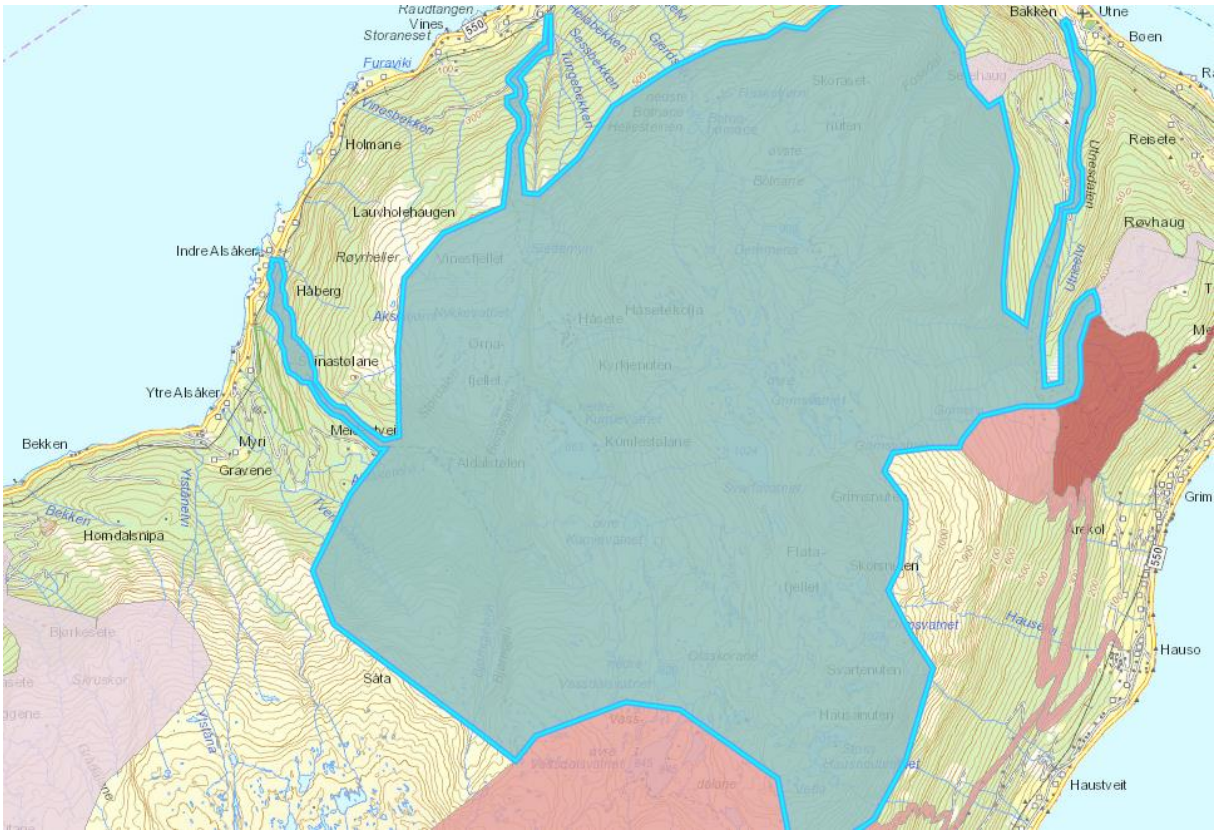
Virkeligheten er at vi i Norge har liten tradisjon for å sette krav for å begrense naturødeleggelser. Dette betyr at vi ødelegger mer natur enn vi trenger. En studie gjennomført av NINA og NTNU i 2017 viser at det finnes fornuftige måter beregne forbruk av natur, nemlig å måle hva det ville koste å gjenskape, eller restaurere, arealene som bygges ned eller tilsvarende områder. Det vises til at spesielt små kraftverk kommer dårlig ut i en sammenligning av ulike typer utbygginger og påløpte naturkostnader opp mot produsert kraft. [8]

Det enkle friluftslivet krever intakt natur som arena, øvre del av Alsåkerelvi er inkludert i friluftslivsområde Grimsnuten - Håsetekolla som ble kartlagt og verdisatt av Ullensvang Herad i 2017. Området er vurdert som et viktig friluftslivsområde.

Figur 3: Alsåkerelvi nedenfor nytt foreslått inntak

[7] https://www.nina.no/english/News/News-article/ArticleId/4276/Byggeprosjekter-i-sarbar-natur
[8] https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11367-017-1263-5

Figur 4: Se faktaark https://faktaark.naturbase.no/?id=FK00017924

Sovende konsesjoner

4. kvartal 2019 ligger det 344 småkraftverk med endelig tillatelse som ikke er under bygging. Dette er ofte marginale prosjekter. Vi benytter anledningen til å oppfordre NVE til å «rydde» i bunken av gitte konsesjoner. Og at det legges klare kriterier for en forutsigbar vurdering.

Akkumulerte negative konsekvenser

Fordelene ved et tiltak må være større enn summen av de negative konsekvensene for private og allmenne interesser. Det er altså summen av negative konsekvenser for INON og større sammenhengende naturområder, landskap, friluftsliv, reduksjon av «klimanatur» og vassdragsnatur i et langsiktig perspektiv som skal vektes opp mot fordelene ved ny produksjon og inntekter.

I tilfelle Øvre Alsåker mener FNF Hordaland at dette ikke er tilfelle og at planendringssøknaden som også i praksis er en søknad om forlengelse av igangsettelsesfrist må avslås.

VH

Ørjan Sælensminde
FNF Koordinator Hordaland

Elektronisk kopi
Ullensvang Kommune
Vestland Fylkeskommune
Fylkesmannen i Vestland

Figur 5: Alsåkerelvi nedenfor nytt inntak

Tverrgt. 4, 5017 Bergen
Hordaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/hordaland
Org. nr.: 918 407 855